

Zmienność natężenia ruchu turystycznego na obszarze Wolińskiego Parku Narodowego

Variability of tourist traffic in the area of Wolin National Park

Elżbieta Dusza¹, Michał Kupiec¹, Stanisław Felisiak²

¹Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie
Katedra Ochrony i Kształtowania Środowiska
ul. Słowackiego 17, 71-434 Szczecin, Polska

²Woliński Park Narodowy
ul. Niepodległości 3a, 72-500 Międzyzdroje, Polska
e-mail: edusza@zut.edu.pl

Abstract. The paper presents the variability of tourism in the Wolin National Park, located in the northwestern Poland. Tourist traffic in this area is channeled in two museum-educational centers, in which the annual amount of visitors reached 200 000 visitors per year. A characteristic feature of tourism is its seasonal peak in the summer months. In other seasons only small number of tourists visit park. In the period 2007–2011, the total number of tourists depends primarily on weather conditions in the summer months. In addition to those visiting educational tourists centers dominate tourists enjoying the hiking trails and car tourists visiting view points localized in the park.

Słowa kluczowe: Woliński Park Narodowy, monitoring ruchu turystycznego

Key words: Woliński National Park, tourism monitoring

Wstęp

Wartości przyrodnicze oraz atrakcyjność wizualna krajobrazu stanowią jeden z najistotniejszych czynników, którym kierują się turyści przy wyborze miejsca wypoczynku (Hall, Page 2002). Chociaż generalnie, zarówno w zapisach prawnych, jak i w powszechnej opinii, turystyka na obszarach parków narodowych traktowana jest jako zadanie drugorzędne (po funkcjach ochronnych i naukowych), to jednak zapewnienie właściwej obsługi ruchu turystycznego należy do prawnych obowiązków administracji parkowej. Polskie parki narodowe, obejmujące nieco ponad 1% powierzchni kraju, odwiedza corocznie blisko 11 milionów ludzi. Z roku na rok turystyka na obszarach przyrodniczo cennych należy do najpoważniejszych problemów, ponieważ chłonność turystyczna tych często wrażliwych obszarów ulega wysyceniu. Choć z całą pewnością nie bez znaczenia jest poziom zainwestowania w środki trwale wspomagające turystykę, to należy pamiętać, że równie ważnym czynnikiem mającym wpływ na rozwój turystyki ma lesistość danego obszaru, dostępność i czytelność szlaków pieszych, konnych i rowerowych, a przede wszystkim osiągalność miejsc noclegowych. Nową cechą w ocenie rozwoju ruchu turystycznego w parkach narodowych są zmienione zasady ekonomiczne ich funkcjonowania, w których dochody związane z turystyką stanowią często kluczową część systemu gospodarczego parku (Warszyńska, Jackowski 1978).

Zjawisko masowej turystyki, a przede wszystkim skutki jej oddziaływania na środowisko przyrodnicze, jest jedną z najważniejszych przyczyn prowadzenia monitoringu ruchu turystycznego na obszarze Wolińskiego Parku Narodowego. Ze względu na unikatowe walory krajobrazowe oraz dostępność atrakcyjnych plaż jest to

region szczególnie wrażliwy, silnie reagujący na penetrację turystyczną. Dochodzi tu do odwiecznego konfliktu między strefami utworzonymi w celu krajobrazu a rzeszami turystów, których to właśnie te unikatowe walory przyrodnicze przyciągają na te tereny najbardziej (Kurek 2007).

Infrastruktura turystyczna parku

System udostępniania turystycznego zasobów WPN ukształtował się w końcu lat 90. Ważnymi obiektami Wolińskiego PN łączącymi funkcje edukacyjne i turystyczne są: zagroda pokazowa żubrów (ZPŻ) i centrum edukacyjno-muzealne (CEM). ZPŻ została utworzona w ramach programu hodowli zachowawczej żubra. Przebywają tu również wyleczone bądź wychowane przez człowieka zwierzęta niezdolne do samodzielnego bytowania w swoim środowisku naturalnym. Centrum Edukacyjno-Muzealne spełnia rolę zarówno ośrodka edukacyjno-konferencyjnego, jak i muzeum przyrodniczego. Obok budynku CEM znajdują się dwie woliery z okazami bielika i puchacza oraz Galeria „Stare Muzeum”, w której odbywają się wystawy czasowe.

Na obszarze Wolińskiego PN wyznakowano ponad 100 km pieszych szlaków turystycznych, utworzono także 5 ścieżek edukacyjnych prezentujących cenne przyrodniczo i krajobrazowo zakątki parku oraz wydano mini-przewodniki pomocne w ich zwiedzaniu. Chętnie odwiedzanymi miejscami są punkty widokowe na klifach (Kawcza Góra, Wzgórze Gosań), nad J. Turkusowym oraz punkt widokowy na wsteczną deltę Świny, który spopularyzowany został poprzez wybranie go na przelomie lat 1993/94 europejskim krajobrazem roku (Jakuczun 2004).

Pomimo tak bogatej oferty turystycznej w strukturze wizyt w parku dominują krótkie wycieczki do popularnych punktów, będące dodatkiem do wypoczynku biernego. Park jest silnie identyfikowany w świadomości turystów jako główna atrakcja wyspy Wolin (Matuszewska 1995).

Woliński PN posiada także własną bazę edukacyjną w Białej Górze oraz kompleks edukacyjny „Grodno”, które wyposażone są we własne zaplecza noclegowe. Istotnymi punktami zagospodarowania turystycznego parku są miejsca zorganizowanego wypoczynku: obiekt turystyczno-edukacyjny „Wiatrak” oraz zagospodarowane miejsca ogniskowe przy J. Turkusowym.

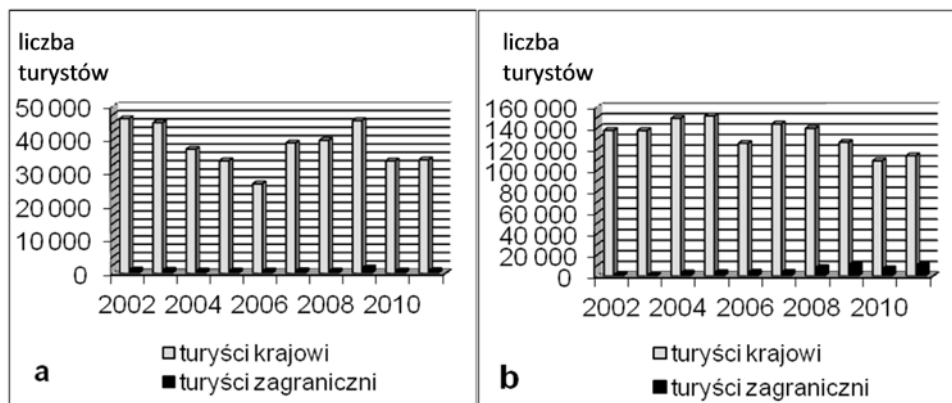
Metodyka badań

Badania ruchu turystycznego na obszarze Wolińskiego Parku Narodowego polegały na monitorowaniu tego ruchu w oparciu o pobieranie opłat za wstęp i udostępnienie obszaru parku (miejsca postojowe). Tak prowadzone obserwacje pozwalają ustalić przede wszystkim wielkość i natężenie ruchu turystycznego, czasowe zróżnicowanie natężenia ruchu oraz formy turystyki najczęściej uprawiane na terenie parku. Badaniem objęto najbardziej charakterystyczne i atrakcyjne punkty Wolińskiego Parku Narodowego: zagrodę pokazową żubrów oraz centrum edukacyjno-muzealne. Okres badań obejmował lata 2002–2011. Ponadto uzupełnieniem zmienności i wielkości ruchu turystycznego na obszarze Wolińskiego Parku Narodowego była liczba sprzedanych paragonów fiskalnych z miejsc postojowych zlokalizowanych w obrębie granic WPN w latach 2007–2011. Dodatkowo w 2011 r. przeprowadzono dwukrotne, kontrolne liczenie turystów wchodzących na teren parku. Liczenie odbyło się w miesiącach o największym natężeniu ruchu turystycznego (lipiec, sierpień) na najchętniej odwiedzanych szlakach pieszych i rowerowych, w miejscach największej koncentracji ruchu turystycznego.

Wyniki

Analiza natężenia ruchu turystycznego w dwóch najczęściej odwiedzanych punktach parku (ryc. 1), prowadzona w ciągu całego roku, przez okres 10 lat wskazuje na dość zmienną liczbę odwiedzin, bez wyraźnego jednak trendu wzrostowego. W porównaniu z ostatnim dziesięcioleciem XX w. nastąpił jednak wyraźny wzrost odwiedzin (Kowalczyk 2010). Ponieważ struktura zmienności liczby odwiedzin w czasie roku wskazuje na znaczną sezonowość ruchu turystycznego, jest ona związana przede wszystkim z czynnikami klimatycznymi,

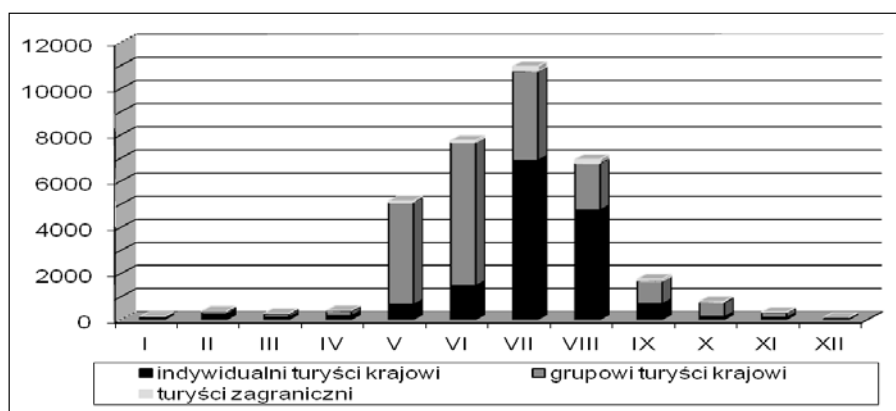
związanymi z liczbą dni słonecznych oraz temperaturami w miesiącach wakacyjnych. Rok 2006, w którym zanotowano najniższą liczbą odwiedzin, charakteryzował się zimnymi, deszczowymi miesiącami wakacyjnymi, natomiast rok 2009, w którym liczba odwiedzin była największa, charakteryzował się słoneczną i ciepłą pogodą w okresie od maja do września. Ponadto przy analizie czynników sprzyjających rozwojowi turystyki na obszarze WPN należy wspomnieć o bliskości granicy państwa oraz połączeniu rejsowym z kurortami niemieckimi, dzięki czemu z roku na rok zwiększa się liczba turystów zagranicznych, wciąż stanowiących jednak znikomą część liczby gości.

Ryc. 1. Ewidencja turystów zwiedzających centrum edukacyjno-muzealne (a) oraz zagrodę pokazową żubrów w latach 2002–2011 (b)

Fig. 1. Visitors in Education Centre (a) and Bison Demonstration Farm in the years 2002–2011 (b)

Analizując roczny rozkład natężenia ruchu turystycznego na obszarze WPN, przedstawiony na przykładzie zagrody żubrów (ryc. 2.), również można stwierdzić wyraźną sezonowość odwiedzin. Rokroczny szczyt w miesiącach wakacyjnych jest bardzo typowy dla terenów nadmorskich. Należy również zwrócić uwagę na znaczący udział turystów zorganizowanych w maju, czerwcu oraz wrześniu, czyli tradycyjnych miesiącach wycieczek szkolnych oraz okresach popularnych wśród organizatorów turystyki biznesowej i kuracjuszy. Wyniki te w znaczący sposób wpływają na przedłużenie sezonu turystycznego, co jest konsekwentnie realizowanym celem władz lokalnych. Miesiące zimowe charakteryzują się bardzo nieznaczną liczbą odwiedzających. Również w tym podsumowaniu turyści zagraniczni na obszarze Wolińskiego Parku Narodowego stanowią jedynie niewielki procent.

Ryc. 2. Liczba turystów odwiedzających zagrodę pokazową żubrów w 2011 r.

Fig. 2. Number of tourists visiting the Bison Demonstration Farm in 2011

W roku 2011 przeprowadzono kontrolne liczenie turystów w dwóch wybranych dniach podczas trwania wakacyjnego okresu natężenia ruchu. Do obserwacji wybrano sześć charakterystycznych punktów na terenie Wolińskiego Parku Narodowego (tab. 1). Pomimo znacznej długości (około 8 km) największym powodzeniem cieszy się prowadzony plażą szlak czerwony, którego zakończeniem jest zejście na plażę w Wisielce. Drugim najczęściej odwiedzanym przez turystów miejscem jest J. Turkusowe, znane ze swoich walorów krajobrazowych oraz dobrze zorganizowanej infrastruktury towarzyszącej (lokale gastronomiczne, parkingi). W strukturze odwiedzin w tym punkcie dominują turyści zmotoryzowani. W dalszym ciągu największym powodzeniem cieszy się turystyka piesza, choć z roku na rok pojawia się coraz więcej rowerzystów.

Tab. 1. Wyniki kontrolnego liczenia turystów na szlakach turystycznych przeprowadzone w dniach 27 lipca – 17 sierpnia 2011 r. w godzinach 10⁰⁰ – 20⁰⁰: ewidencjonowano tylko osoby wchodzące na teren WPN

Tab. 1. The results of the counting tourists on hiking trails held on July 27 – August 17, 2011, in the hours of 10:00 to 20:00

Lp.	Dorośli Adults		Dzieci/Młodzież Children		Razem Total	Miejsce Place	Rowerzyści Bikers
	Turyści indywidualni/ Individual tourists	Wycieczki zorg./ Organized trips	Turyści indywidualni/ Individual tourists	Wycieczki zorg./ Organized trips			
1	114/108	147/144	27/47	207/48	495/347	p. widokowy „Wzgórze Zielonka”	1/0
2	260/233	128/261	184/72	336/187	908/753	J. Turkusowe	22/17
3	200/152	3/0	81/68	32/0	316/220	Skrzyżowanie szlaków Latarnia Kikut	22/25
4	1555/1218	16/0	513/379	101/116	2185/1713	Zejście na plażę w Wisielce	0/0
5	450/451	53/39	141/137	186/259	830/886	p. widokowy „Wzgórze Gosań”	18/0
6	169/182	1/0	43/87	24/31	237/300	p. widokowy „Kawcza Góra”	0/0

W czasie trwania sezonu letniego (od maja do połowy września) pobierane są także opłaty w zorganizowanych miejscach postojowych. Liczba sprzedanych biletów stanowi dodatkową informację o natężeniu ruchu turystycznego (tab. 2). Zmienność ich liczby warunkowana jest również warunkami meteorologicznymi.

Tab. 2. Turyści korzystający z miejsc parkingowych w latach 2007–2011

Tab. 2. Tourists using parking places in 2007–2011

Rok/Year	J. Turkusowe	Kwasowo	Gosań
2007	18 000	24 000	34 000
2008	23 000	26 000	33 000
2009	16 000	18 000	21 000
2010	23 000	22 000	*
2011	25 000	24 000	*

*w 2010 roku wykonano modernizację miejsc parkingowych i infrastruktury turystycznej ze środków UE, w związku z czym zaprzestano pobierania opłat postojowych

Podsumowanie

Dynamika liczby odwiedzin WPN nie wskazuje na znaczące zwiększenie się liczby turystów w ostatnim dziesięcioleciu. Wciąż decydujący wpływ na liczbę odwiedzin mają korzystne warunki pogodowe w sezonie letnim. Rozkład przestrzenny liczby odwiedzin potwierdza popularność łatwo dostępnych atrakcji turystycznych niewymagających dużego wysiłku fizycznego ani długiego czasu dojścia. Pomimo walorów poznawczych i krajobrazowych trudniej dostępne ścieżki przyrodnicze nie cieszą się dużą popularnością.

Najistotniejszą cechą ruchu turystycznego w WPN jest sezonowość odwiedzin, ograniczająca szczyt ruchu turystycznego do 2–3 miesięcy (Macias et al. 1995). W większości parków narodowych ruch turystyczny ma charakter sezonowy, przy czym uzależnienie od tego czynnika ma różne znaczenie w poszczególnych parkach. Parki nadmorskie obciążone są dużą liczbą zwiedzających jedynie przez okres wakacyjny. Parki górskie, gdzie uprawiana jest również turystyka zimowa, charakteryzują się bardziej wyrównaną liczbą odwiedzin. Liczba dni wolnych od pracy (tzw. długie weekendy) również wpływa na wzrost frekwencji zwiedzających parki. Zwiększeniu ulegają wówczas liczba przyjazdów indywidualnych i kilkugodzinne wyjazdy własnym transportem. Powoduje to znaczną koncentrację pojazdów na terenach samych parków, jak i w ich bezpośrednim sąsiedztwie. Konsekwencją ekonomiczną tych zjawisk dla dyrekcji parków jest sezonowość dochodów związanych z turystyką, a także sezonowość zagrożeń i zobowiązań związanych z obsługą ruchu turystycznego.

Literatura

- Hall C., Page S. 2002. *The Geography of Tourism and Recreation Environment, Place and Space*. New York, p. 309.
- Jakuczun B. 2004. *Turystyka w Wolińskim Parku Narodowym*. Wyspa Wolin. In-Plus. p. 16–166
- Kowalczyk D. 2010. *Rozwój funkcji turystycznych w Wolińskim Parku Narodowym*. Klify. T. 5. p. 115–125
- Kurek W. (red.) 2007. *Turystyka*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa
- Macias A., Kosmowska E., Bogajewski T. 1995. *Antropopresja na obszarze WPN pod względem ilościowym i jakościowym*. Klify, t. 2. p. 55–83.
- Matuszewska D. 1995. *Woliński park narodowy w świadomości turystów*. Klify, t. 2. p. 113–137.
- Warszyńska J., Jackowski A. 1978. *Podstawy geografii turystyki*. PWN, Warszawa, p. 333.